

EDITORIAL

Kundenahon ngan atuhan an imperyalista nga US, an numero uno nga terorista

Hul-os nga nagigin butaray an makigerrahon nga kinaiya han imperyalista nga US. Ha syahan nga duha kabulan pa la han 2026, direkta hini nga gin-atake an Iran ngan Venezuela, mga nasud nga natipa ha imperyalista nga dominasyon hini. Ginpapadayon liwat han US an panmilitar nga agresyon ha mga karibal nga nasud nga nagdadanas ha kalibutan ngadto ha hul-os nga gerra.

Hadin Pebrero 28, samtang napos-tura nga nakikignegosasyon hiunong ha mga higamit nga nukleyar, patray-dor nga gin-atake han imperyalista nga US ngan Zionista nga Israel an sentro han gubyerno han Iran. Ginpa-tay hini an lider han gubyerno nga hi Ayatollah Ali Khamenei ngan iba pa nga yawe nga lider han nasud. Ha ma-sunod nga mga adlaw, dirudiretso nga ginbomba han US-Israel an Iran, prin-sipal an mga ospital, eskoylahan ngan sibilyan nga komunidad. Masobra 1,000 nga katawhan nga Iranian an napatay, diin 200 an kabataan.

Binulos hin atake an Iran ha Israel ngan ha mga pasilidad militar han US ha iba nga nasud ha Middle East. Yukut-yukot nga katawhan, kaupod an mga lokal ngan mga migrante sugad han mga trabahador nga Pilipino, an nawarayan han urukyan ngan pakabuhì tungod ha hiluagan nga gerra. Magdadamo pa ini sam-tang tikaiha ngan tikahi-luag an gerra.

Katuyuanan han pag-atake ha Iran nga paluhuron ini ha dikta han im-peryalismo nga US. Ha haros lima kadekada maisugon nga gin-atuhan han Iran an panginginlabot ngan

pag-atentar han US nga agawon an rekursu hini ha lana ngan minerales. Ini liwat an katuyuanan han US had-ton Enero han ginbomba hini an nasud Venezuela, ginsikmit an lider hini, ngan ginkawat an mga tanker han lana tikang ha Venezuela nga tipakadto ha Cuba. Ginhihimo han US an "pagliwan han rehimen" ha mga nasud nga nag-iinsister han soberaniya, agud mabu-tangan ini han niyutiyo nga rehimen nga maalagad ha iya karuyagon.

An US an numero uno nga terorista ha kalibutan. Gintatarget hini an mga karibal nga nasud nga naayat ha he-gemoniya hini. Labot ha Iran, naglan-sar ini han proxy nga gerra han Ukraine kontra ha Russia ngan nanu-

nulsol hin gerra kontra ha China ha South China Sea.

Ini nga palisiya han US nga waray ka-humanan nga gerra suportado han mga bangko ngan kompaniya ha depensa, nga naganansya tikang ha pamaligya han ar-mas. Layon liwat nga ginsingabot han in-ternasyunal nga kartel an pangatake ha Israel komo pasangilan ha pagpahitaas han presyo han mga produkto nga pet-rolyo. Namamangpangan an paspas nga pagmahal han mga batakan nga papli-ton, nga mas magluludlod ha ordinaryo nga katawhan ha mga atrasado nga na-sud sugad han Pilipinas ha kakurian.

Waray butagtok an rehimen Marcos Jr ngan padayon nga nanginginyupo ha imperyalismo nga US. Pakyas ini nga tanggalon an kabaraka nga madanas an Pilipinas ha gerra labina nga waray hu-nong an sakob-gawas han mga tropa, barko, armas, ngan ehersisyo militar han US agud manulsol hin armado nga sum-pakiay ha China. Diri liwat mahimo ni Marcos nga sagangon an epekto han gerra ha Iran ha ekonomiya han Pilipinas, tungod kay gin-uundong hini an palisiya ha ekonomiya nga diri ma-kaglugaring. Lugod, nagdidinagmit hi Marcos nga tapuson an rebolusyunaryo nga kagiusan pinaagi han pasismo ngan militarisasyon, agud hul-os nga mapagios an Armed Forces of the Philippines ha panulsol han gerra ha China.

An mga gerra nga ginpapa-buto han US, kalakip an ha Iran ngan Asya-Pasipiko, waray iba nga igdudurot kundi grabe nga kakurian ngan destroso ha hilu-ag nga katawhan. Kaangayan

Mga sibilyan ha Northern Samar, gin-uwat nga "mag-aro" hin amnestiya

Buaw an ginrakudako han 20th Infantry Battalion nga tagdamo nga aplikasyon para ha "safe conduct pass" (SCP) han 127 nga kunuhay hadton anay rebelde ha Las Navas, Northern Samar hadton Pebrero 19-20. Sering han Bagong Hukbong Bayan-Rodante Urtal Command (BHB-RUC), mga sibilyan hira nga gin-uwat han militar nga tumambong ha aktibidad.

An SCP bag-o nga iskema ha pagpasurender han rehimen Marcos pinaagi han mga yunit militar hini. Patikang ini nga pitad para an mayda SCP ha dayuday matagan hin amnestiya, o "mapasayluan" para ha mga hinimu-himo nga kaso.

Sigon ha mga residente, ginsidngan la hira han kapitan han ira barangay nga ngatanan nga "nagpa-clear" na kinahanglan kumadto ha bungto. Kinalasan nala hira nga para ngay-an ini ha pagsalawad hin aplikasyon para ha SCP. Ginkangalsan nira ngan han iba pa nga upisyal han barangay an panguwat ha ira.

An bungto han Las Navas an nagin prinsipal nga target han grabe nga kampanya nga pagpasurender ha Northern Samar. Ha pira nga baryo, bug-os nga populasyon, hasta mga menor de edad ngan kalagsan, an ginpipirit nga "magpa-clear" bisan kun waray hira sala o nadiri hira. Napipiritan naman nga sumunod hini an mga upisyal han barangay tungod ha grabe nga panmirit han militar.

Duro an kangalas han mga nakatambong ha aktibidad ha pagin arbitraryo han proseso han pagpapapi ha ira. Ginpapasamwak pa han militar nga an mga waray tumambong ha Las Navas kinahanglan "dumiretso

ha Catarman." Dinhi matatad-an an hedkwarters han 803rd Infantry Brigade, nga naungbaw ha tanan nga yunit militar ha prubinsya.

Ha mga baryo diin gidaan nga maaram an mga residente nga para ha SCP an aktibidad, waray gud hira tumambong. Sering nira, diri nira hul-os nga maintindihan ano an angay nira ig-aro han amnestiya. Ginpapausahan liwat nira kun kay ano nga mayda abugado ha sereponya nga asegurado hira nga waray hira ginkakaatubang nga kaso.

Sering ni Amado Pesante, tagapagyakan han BHB-RUC, dugang ini nga pamatuod nga buaw an programa nga amnestiya han rehimen US-Marcos. Samtang ginpapagawas hini nga nagdadamo an natalikod ha rebolusyunaryo nga kagiusan, mas nabubuksas an pagin buwaon han rehimen ngan dugang nga nahihi-mulag ha katawhan.

Ginsalikway liwat ni Pesante an bisan ano nga programa nga amnestiya, kalakip an gintalaan han rehimen nga dedlayn para ha aplikasyon ha Marso 13. "Tubtub nga nagpapabilin an kagutom, kakurian ngan kawaray hustisya waray hinungdan an BHB para magsurender," sering han tagapagyakan.

Hinimu-himo nga kaso kontra ha lider han NGO, ginbasura

HUL-OS NA NGA ginbasura han Regional Trial Court ha Tacloban City an tulo nga hinimu-himo nga kaso han "pagpondo ha terorismo" kontra kan Jazmin Jerusalem, *executive director* han *non-government organization* (NGO) nga Leyte Center for Development (LCDe).

Iginpalusad ni Judge Georgina Uy Perez an desisyon hadin Pebrero 27. Sering niya, an mga kaso nga gin-aalegar han prosekusyon kontra kan Jerusalem nahitabo hadton 2013-2016. Pira katuig pa ini antes igdeklara han gubyerno nga "terorista" an mga organisasyon nga kunuhay gintagan hin pondo ni Jerusalem. Basar hini nga desisyon, diri na poyde mag-apelar an prosekusyon o utro nga magkaso basar ha pareho nga datos.

Hi Perez an nagserbe nga huwes ha mga kaso nga "pagpondo han terorismo" nga ginsalawad kontra kanda Frenchiema Cumpio ngan Marielle Domequil. Diri pareho kan Jerusalem, ginsentensyahan niya nga sala an Cumpio ngan Domequil hadton Enero.

An mga kaso kontra kan Jerusalem una nga ginbasura han prosekusyon tungod ha kakulang han ebidensya. Nahibalik nala ini tungod ha pag-apelar han Criminal Investigation and Detection Group. Usa nga *civil forfeiture case* an nahidaug liwat ni Jerusalem hadton Pebrero 20.

Ha luyo hini nga atake ha ira organisasyon, sering ni Jerusalem, "Kinahanglan naton magpadayon. Kita nga mga trabahador pankauswagan, makatawo nga trabahador, tagdependa ha tawhanon nga katungod—kinahanglan naton padayon nga magserbe ha katawhan."

"Atuhan...", *tikang ha paypay 1*

nga makig-usa an katawhan Pilipino ha katawhan han Iran ha panawagan nga paundangon an gerra han imperyalista nga US dinhi ngan ha iba nga parte han kalibutan.

Kinahanglan ig-insister han katawhan Pilipino nga lumayas na an mga tropa, higamit pan-gerra ngan pwersa han US, an numero uno nga

terorista ha kalibutan, ngan ig-insister an usa nga naglulugaring nga palisiya nga pan-gawas. Igsumpay an isyu han mga migrante nga Pilipino, paghitaas han presyo han lana ngan paplitan, ngan militarisasyon ha kabaryuhan ha katuyuanan han imperyalista nga US nga lapayan an diri malilikyan nga krisis pinaagi han pag-

imponer han hegemoniya hini ha bug-os nga kalibutan.

An demokratiko nga rebolusyon han katawhan Pilipino an pinakamaupay nga pamaagi agud pugngan an pagbuto han inter-imperyalista nga gerra. Rebolusyunaryo nga gerra la an maghuhuman ha mga imperyalista nga gerra agud hul-os nga makab-ot an pankalibutan nga kamurayawan.

Pagpabasura ha 12% VAT, panawagan han kababayin-an

Komo paghandum ha Pankalibutan nga Adlaw han Kababayin-an nga Anakbalhas ha Marso 8, ginlansar han grupo nga Gabriela an kampanya nga "VAT Tanggalon, Kurakot Papagbatunon." Usa ha mga aktibidad han grupo an pagpapirma han petisyon para igpabasura an 12% *value added tax* (VAT) ha mga papliton ngan serbisyo.

An VAT buhis nga ginluluon ha kada epektos, serbisyo o propyedad nga ginpapalit ha Pilipinas. Usa ini nga *indirect tax*, nga ginpapasugbong ha mga parupamalit ngan nagigin otomatiko nga kita para ha nasyunal nga gubyrno.

Sigon ha Gabriela, dako nga pagbug-at ha katawhan Pilipino an VAT. Pinaka-ginpapakurian hini an mga iroy ngan kababayin-an, nga amo an kasagaran nga nanginginano ha gastuson ha panimalay. Sering han grupo, mapan-insulto kun tiunan-o an buhis nga nakukuha tikang ha kada ginpapalit nga lata han sardinas o litro han lana ginkukurakot la han mga upisyal han gubyrno o gin-aalutaga ha militarisasyon ngan pasismo.

Diri na mahunahunaan han kababayin-an, kaupod an mga taga-Eastern Visayas, kun tiunan-o pa masadang an himubo kaupay nga kita atubangan han paspas nga paghitaas han presyo han mga papliton. Haros nagdoble an tantos ha implasyon ha rehiyon ngadto ha 2.5% hini nga Enero 2026 tikang 1.4% hadton Disyembre 2025. Samtang, ha Hunyo pa matatagamtaman han mga trabahador an ₱35 nga umento ha suhol, nga kun mahipatuman magigin ₱470 man la an inadlaw nga suhol.

Prinsipal nga nagduso han hitaas nga implasyon an pagmahal han presyo han pagkaon. Bisan piso nga paghitaas ha presyo mabug-at na ha bursa han masa, labina nga haros katunga han gastuson han mga pamilya ha

Eastern Visayas para la ha pagkaon hadton 2023. Kadungan hini, nagdako liwat an gastos para ha balay ngan yutilidad, samtang naghimubo naman an gin-aalutaga para ha mga kaliawan.

Grabe nga kakurian han kababayin-an nga anakbalhas

An bagsak nga kalidad han kinabuhi han kababayin-an bunga han bagsak liwat nira nga pakabuhi. Ha Eastern Visayas, ginkokomponer nira an 2.27 kamilyon o 49% han populasyon, diin mga trabahador ngan parag-uma an pinakanagkukuri.

Ha 1.19 kamilyon katawo ha rehiyon nga agrikultura an prinsipal nga surok han panginabuhi, 574,403 o haros katunga ha ira babaye. Sugadpaman, guti nga porsyento la an mayda kalugaringon nga tuna. Ha 85,054 nga parag-uma nga hul-os nga nananag-iya han tuna, 27,325 (o 32%) la hini an babaye. Ha 84,825 katawo naman nga mayda "owner-like possession" o diri hul-os nga pananag-iya han tuna nga ginhuulad, 26,468 (o 32%) la ha ira an babaye.

Pinakaguti an ihap han kababayin-an nga mayda kalugaringon nga tuna ha Northern Samar ngan Western Samar. Tungod kay waray kalugaringon nga tuna, napipiritan hira nga magin saop o magpasuhol, ngan nagigin vulnerable ha pyudal ngan malapyudal nga paniniyupi sugad han hitaas nga plete ha tuna, hitaas nga usura, ngan himubo nga suhol.

Mas grabe pa an paniniyupi ha kababayin-an ha sektor han pangisda diin ura-ura kaguti la nga ihap an mayda kalugaringon nga higamit. Ha 25 nga parupangisda nga lalaki nga mayda kalugaringon nga higamit ha pangisda, usa la an babaye.

Himubo naman an partisipasyon ha pagtrabaho han kababayin-an nga trabahador. Hadton 2020, samtang mayda 1.08 kamilyon nga trabahador nga lalaki, 465,477 la an babaye. Kadam-an ha ira nagtatrabaho ha sektor han serbisyo ngan pagbaligya (163,788) ngan *elementary occupation* sugad han handikrap (98,944). Mga empleyo ini nga himubo an ginkikinahanglan nga kabatiran, himubo magpasuhol ngan diri permanente.

An kakulang ngan pagin himubo han kalidad han empleyo han kababayin-an ginpapagrabe pa han limitado nira nga oportunidad ha edukasyon. Naeespiho ini han 87.3% nga *literacy rate* (tantos han maaram magbasa magsurat) han kababayin-an ha Eastern Visayas, pinakahimubo ha tanan nga rehiyon ha nasud.

Diri na urusahon nga ludlod ha kakurian an kababayin-an. Gintatantiya nga aada ha 664,000 nga babaye ha rehiyon an kabras, nga katugbang hin 27.9% nga tantos han kakablasan. Hira an ginlalauman nga sumuporta ha 713,000 nga kabataan nga kabras, nga ikauapat nga pinakadamo ha tanan nga rehiyon.

Kultura

Inspirasyon

Luwa ni Ka Jenny, Pula nga mangaraway han BHB–Arnulfo Ortiz Command

I.

Nagseserbe an mga edaran nga kasama komo buhi
nga inspirasyon han mga rebolusyonaryo nga kabatan-unan!
Sumala ha ira, an mga batan-on an tisurunod
diin amkon an kaabtik ha hunahuna ngan an lab-as nga kusog
Sanglit kabatan-unan, himuon an ngatanan nga pagpauswag,
nga makaamot ha maisugon ngan waray kapagal
ha pagpasulong han armado nga pakig-away!

II.

An kanering hadto, nga kun gintutudlok an damo nga salto
ngan kaluyahan, gin-iisgan ngan diri sugad kaimportante
Kanering hadto nga kun ginpapaabutan hin suson,
ginpapakaaluhan atubangan han mga kasama
Pero an ngatanan, mga kasama, kanering la ngay-an,
diri ngay-an tanan nga nahihimo han kabatan-unan an sayop.

III.

Inin mga bulig o sagdon kun abre an kalugaringon
hul-os nga nakakaupay ngan nakakapauswag ha kalugaringon
An karuyag manla hini, nga magbag-o ngan isalikway
an mga wail nga gios, panhunahuna ngan aktitud ta
Ha sugad, tanan kita higugmaon han mga kasama ngan masa
kun padayon nga katin ta an prinsipyo ngan disiplina.

IV.

Bisan kun aada na hira ha lagas nga pangidaron,
diri inaalpan hin pagruhaduha, padayon nga nagkaklaro
ngan pirme nagpapahinumdum
han tama nga dalan han pakigrebolusyon
Padayon hira nga nag-aaram
paglugad kabugwayan nga pag-aagian nga dalan
Giya ngan lamrag ha mga batan-on
nga amo an paglaum nga magpapadayon.

V.

Angay pa nga magruhaduha, diri na,
an pagpasuson puno hin mga pag-antos ngan sakripisyo
Himuon buhi nga inspirasyon an mga edaran
nga mga kasama ha pakipag-rebolusyon
Ha aton padayon nga pagpadig-on ha kasantupan
ngan aplikasyon han MLM
Dugang nga pandayon an kalugaringon
pinaagi ha pag-aram, pagsuma ha naglabay
ngan katinan an kamabinantayon ha kalugaringon
ha ngatanan nga gios ngan pakig-usa.

*Hi Jennifer Paclita (Ka Jenny) babaye ngan batan-on nga Pula nga mangaraway han Arnulfo Ortiz Command.
Namartir hiya ha agway ha Gandara, Samar hadton Nobyembre 23, 2025.*